

ОБЛОГА ГАЛИЧА 1387 р. У СВІТЛІ ВІТЧИЗНЯНОЇ ІСТОРІОГРАФІЇ

У статті автор проводить загальний історіографічний огляд питання, пов'язаного з облогою Галича польським військом та литовськими допоміжними загонами 1387 р. Простежено погляди на цю ключову воєнну подію в історії Галицької землі представників різних українських дослідницьких шкіл, починаючи з першої половини ХІХ і аж до початку ХХІ ст. Відзначено, що в більшості наукових праць польське відвоювання галицької столиці в Угорського королівства знайшло переважно дуже побіжне відображення, яке вже не може задовольнити потреби сучасної історичної науки.

Ключові слова: місто Галич, облога 1387 р., королева Ядвіґа, воєвода Бенедикт, вітчизняна історіографія, археологія, українські історики.

Відомо, що в середньовічній історії Галича залишається ще чимало окремих подієвих лакун, які вже потребують ґрунтовного наукового вивчення. Зокрема, до їхнього числа належать маловідомі аспекти, пов'язані з тривалою облогою столиці Галицької землі польським військом у ході так званого «походу Ядвіґи» 1387 р., внаслідок якого королева змогла одразу відвоювати в Угорського королівства всю цю політично важливу для неї територію. Деякі сучасні українські дослідники вважають, що саме здобуття Галича стало тією ключовою воєнною подією, що поклала початок успішній реалізації на практиці однієї з головних умов щойно укладеної між Великим князівством Литовським і Польським королівством династичної угоди — Кревської унії 1385 р.¹ Однак конкретні

---

¹ Наприклад, див.: Масан О. Кревська унія 1385 р.: генеза, зміст і значення / О. Масан // Політологічні та соціологічні студії : Збірник наукових праць. — Чернівці : Букрек, 2009. — Т. 8. — С. 114.

деталі військового оточення цього головного укріпленого пункту Галицької землі для оволодіння ним та обставини його взяття й надалі залишаються у вітчизняній історичній науці суцільною білою плямою.

Доводиться визнати, що загалом далеко не завжди українські історики приділяли належну увагу воєнним аспектам останнього етапу боротьби за так звану «галицьку спадщину» (1340–1387), втім безпосередньо пов'язаним з вищезазначеною облогою Галича. Так, одним з них, який у першій половині ХІХ ст. поставив собі завдання написати історію Галицької землі, був архіваріус Львова і співробітник Ставропігійського інституту Денис Зубрицький. Як відомо, він опублікував *«Историю древнего Галичско-русского княжества»* у трьох частинах (Львів, 1852–1855). Проте політичні події в останній завершуються 1337 р.², тобто за півсторіччя до облоги давньої галицької столиці військом Ядвіги. В іншій роботі автора *«Аноним Гнезненский и Иоанн Длугош»* (Львів, 1855), яка по суті становить додаткову (четверту) частину до його попередньої праці, лише побіжно згадується, що «спустя пять лет по кончине короля Людовика, то есть в 1387 году, пользуясь отчаянным положением сестры своей Марии, королевы венгерской, бросилась Ядвига королева польская на Галицию, завоевала и присоединила ее к своей державе и с того времени по 1772 год оставалась эта земля под польским владычеством»³. Щодо наукових робіт іншого відомого тогочасного вітчизняного дослідника Антонія Петрушевича, то в них також основну увагу приділено ранішнім політичним подіям історії княжого Галича. У своїх працях *«Обзор важнейших политических и церковных происшествий в Галичском княжестве с половины XII до конца XIII века»* (Львів, 1854) та *«Критико-исторические рассуждения о надднестрянском городе»*

---

² Зубрицький Д. *История древнего Галичско-русского княжества*: В 3 ч. / Д. Зубрицький. — Львов : Типом и изданием Ин-та Ставропигианского, 1855. — Ч. 3. — 324 с.

³ Його ж. *Аноним Гнезненский и Иоанн Длугош*. Латинские выписки из их сочинений, статей, относящихся к истории Галичско-Владимирской Руси, за период от 1337 по 1387 год, с русским переводом, и критическими исследованиями и замечаниями / Д. Зубрицький. — Львов : Напеч. в тип. Ставропигианской, 1855. — С. 89.

Галичь и его достопамятностях» (Львів, 1888) він зовсім не аналізує обставин взяття столиці Галицької землі 1387 р.⁴

На 60–80-ті роки ХІХ ст. різні проблеми з історії давнього Галича займають одне з чільних місць наукового доробку професора Львівського університету Ісидора Шараневича. Він не тільки глибоко проаналізував вже відомі на той час руські літописи, але й залучив до своїх досліджень ряд ще не використаних західноєвропейських писемних джерел, а також вперше провів ґрунтовні археологічні розкопки головного укріпленого пункту Галицької землі, широко використав допоміжний топонімічний матеріал для з'ясування історичних назв. Ґрунтуючись на такій різноманітній джерельній базі, йому вдалося написати значну за обсягом комплексну *«Историю Галицко-Владимирской Руси от найдажнейших времен до року 1453»* (Львів, 1863)⁵ – найкращий для свого часу огляд подій цього періоду вітчизняної історії. Дуже детально він зупиняється на політичному становищі Галицької землі з часу її переходу під владу Польського королівства і тих змінах, які об'єктивно спіткали місцевих мешканців. Приділив І. Шараневич окрему увагу й аспектам облоги Галича військом Ядвіґи, вперше зазначивши, що на допомогу останній прибули також допоміжні, які надіслав її чоловік – польський король Владислав ІІ Яґайло, литовські заґони. Однак сам перебіг військових дій під галицькою столицею цей історик подає в дуже загальних рисах⁶.

Наступний етап вивчення вказаного військового аспекту історії Галича часів остаточного його переходу під польську владу пов'язаний з роботами Михайла Смирнова, Богдана Дідицького, Володимира

---

⁴ Петрушевич А. Обзор важнейших политических и церковных происшествий в Галицком княжестве с половины XII до конца XIII века / А. Петрушевич // Литературный сборник, издаваемый обществом Галицко-русской матицы. – Львов: Напеч. в тип. Ин-та Ставропигианского, 1854. – Вып. 2. – С. 8–81; Его же. Критико-исторические рассуждения о надднестрянском городе Галичь и его достопамятностях / А. Петрушевич. – Львів: Тип. Ставропигианского ин-та, 1888. – 626 с.

⁵ Шараневич И. История Галицко-Владимирской Руси от найдажнейших времен до року 1453 / И. Шараневич. – Львов: В печат. Ставропегийского ин-та, накл. авт., 1863. – 462 с.

⁶ Шараневич И. Указ. соч. – С. 263–264.

Мильковича⁷ та інших вітчизняних дослідників. Однак, на відміну від праць вищенаведених дослідників, їхня наукова творчість не внесла ніяких суттєвих доповнень, а лише продовжувала популяризувати вже наявні досягнення тогочасної історичної науки. Правда, слід відзначити, що саме вони вперше спробували перейти у своїх роботах від вивчення історії Галицької землі загалом до розробки окремих її питань. Зокрема, М. Смирнов у праці «*Судьбы Червоной или Галицкой Руси до соединения ее с Польшею (1387)*» (Санкт-Петербург, 1860) при висвітленні подій означеної облоги Галича вказав, що «поляки не могли его взять собственными средствами и обратились за помощью к литовцу Витовту, который в то время был в Луцке. Витовт, соединив войска многих литовских князей, своих родственников (кн. Юрия белзского, Федора Любартовича владимирского, Василия пинского, Симеона степанского, Федора рогатинского, Юрия слуцкого), подступил к Галичу и заставил венгерского воеводу Бенедикта сдаться»⁸. Натомість в іншій своїй монографії «*Ягелло-Яков-Владислав и первое соединение Литвы с Польшею*» (Одеса, 1868)⁹ цей самий автор уже не висловлював таких необґрунтованих тверджень, мабуть, внаслідок перегляду власних попередніх наукових поглядів.

Крім того, Іван Линниченко в цей самий час підготував цінний «*Критический обзор новейшей литературы по истории Галицкой Руси*» (1891), в якому піддав ґрунтовній критиці ряд найновіших з цієї проблематики праць української історії¹⁰. В одному з таких оглядів він написав, що «в начале 1387 года (в феврале) Ядвига выступает в поход для завоевания Червоной Руси и успешно оканчивает дело в течении месяца. Венгрия была не в силах защищать эту область, местная же боевая сила,

---

⁷ Смирнов М. Судьбы Червоной или Галицкой Руси до соединения ее с Польшею (1387) / М. Смирнов. — СПб. : В тип. Лермантова и комп., 1860. — 154 с.; Дедицкий Б. Летопись Руси от 1340 до 1387 гг. / Б. Дедицкий. — Львов, 1887. — 56 с.; Милькович В. Студії критичні над історією русько-польською / В. Милькович. — Львів : Тип-я Ставропигийского ин-та, 1893. — Ч. 1 (1340 — 1387). — 109 с.

⁸ Смирнов М. Судьбы Червоной или Галицкой Руси... — С. 105.

⁹ Смирнов М. Ягелло-Яков-Владислав и первое соединение Литвы с Польшею / М. Смирнов. — Одесса : Тип. П. Францова, 1868. — Ч. 1. — 260 с.

¹⁰ Линниченко И. Критический обзор новейшей литературы по истории Галицкой Руси / И. Линниченко // Журнал Министерства Народного Просвещения. — 1891. — № 5. — С. 147—170; № 6. — С. 454—492; № 7. — С. 125—171.

состоявшая главным образом из польской шляхты, перешла на сторону польской королевы, чем только и можно объяснить столь быстрый успех польских войск. Раньше других сдался Львов, заселенный немцами, расположенными к Польше и ненавидевшими войну, нарушавшую правильность их торговых оборотов. Венгерские гарнизоны храбро отбивались, но, не получив подмоги, должны были уступить силе»¹¹.

Проте на рубежі XIX—XX ст. у працях не всіх вітчизняних істориків знайшлося місце навіть загальним відомостям про зазначену облогу Галича польським військом. Так, Володимир Антонович, попри всі свої наукові зацікавлення, не приділив цій важливій історичній події жодної уваги¹². Дуже коротко розповідає про неї Олександр Барвінський у своїй популярній «*Історії України-Руси*» (Львів, 1904)¹³. Так само і Олександра Єфименко у своїй «*Історії українського народу*» (Санкт-Петербург, 1906) одним реченням подала інформацію про остаточне приєднання Галицької землі до Польського королівства¹⁴.

Найґрунтовніший академічний розгляд означеної події кінця 80-х років XIV ст. в четвертому томі монументальної «*Історії України-Руси*» (Київ; Львів, 1907)¹⁵ запропонував Михайло Грушевський. Зокрема він зауважив: «Покічивши з північною Галичиною польське військо рушило в Галицьку землю, але тут чекало його розчарування. Галицький воєвода Бенедикт не був так податливий, як інші, і завчасу приготувався до облоги, не схотів піддати ся Ядвізі. Не знати, чи пробувало польське військо здобути Галич силою, чи уважало се за твердий горіх для себе, досить що прийшло ся звернути ся по поміч до Литви, хоч її участь, здаєть ся, з гори старали ся оминати»¹⁶. За його твердженням, саме Ягайло на прохання своєї дружини вислав їй на допомогу декількох литовських князів на чолі з Вітовтом. «Але й се на швидку вислане литовське військо,

¹¹ Там же. — № 7. — С. 141—142.

¹² Антонович В. Монографии по истории Западной и Юго-Западной России / В. Антонович. — К. : Тип. Е. Я. Федорова, 1885. — Т. 1. — III, 351 с.

¹³ Барвінський О. Історія України-Руси / О. Барвінський. — Львів : Накл. тов-ва «Просвіта», 1904. — С. 35.

¹⁴ Єфименко А. История украинского народа / А. Ефименко. — К. : Либидь, 1990. — С. 94.

¹⁵ Грушевський М. Історія України-Руси : В 11 т., 12 кн. / М. Грушевський. — К. : Наукова думка, 1993. — Т. 4 : XIV—XVI віки — відносини політичні. — 544 с.

¹⁶ Там само. — С. 122.

— писав історик, — як згадує Ягайло в своїй грамоті Бенедикту, не могло здобути замку і вкінці увійшло в переговори з Бенедиктом. Удало ся намовити його до згоди: він піддав ся, вимовивши собі ласку короля»¹⁷. Як бачимо, М. Грушевський у своїй докладній розповіді спробував дати власне бачення військових дій поляків і литовців під час зазначеної облоги столиці Галицької землі, ґрунтуючись на повідомленнях лише писемних джерел. Проте сказати, що він повністю висвітлив усі моменти цього важливого епізоду «походу Ядвіґи» 1387 р., також не можна.

Відзначмо, що 1909 і 1911 рр. археологічні дослідження території давнього Галича проводив відомий український історик і мистецтвознавець Йосип Пеленський¹⁸. На базі виявленого підйомного матеріалу він зробив деякі цікаві припущення стосовно перебування угорського війська в цьому великому галицькому укріпленому пункті. Так, на його думку, «не виключено, що певний час, поки будувався цей замок, польська та угорська залога жила або у старому замку на Крилосі, або у твердині монастиря Св. Пантелеймона. Цілком можливо, що вояки перебували на тій самій горі, де йшла будова замку. І це найправдоподібніше, бо тут могли стояти тимчасові дерев'яні будинки, крім того, біля підніжжя гори паралельно будувалося нове місто»¹⁹.

Наведені позитивні наукові зрушення в дослідженні зазначеної проблеми першого десятиріччя ХХ ст. справили певний вплив на дальший розвиток вітчизняної історіографії державницького напрямку. Яскравим свідченням цього є робота Степана Томашівського «*Українська історія. Старинні і середні віки*» (Львів, 1919)²⁰, де автор зазначав: «[...]похід Ядвіґи перемінився на чолобитні галицької людности, яка одержала грамоти з потвердженням усіх прав і привілеїв та обітницю, що Галичина не буде ніколи відлучена від Польщі або дана якому князеві в управу. Видко, що дошкулювало людям, зокрема міщанству. Щотілько в Галичі зустріли поляки і литовці (сі прийшли з підмогою) опір угорського воєводи Бенедикта. Після безуспішного здобування замку, почато переговори, в

¹⁷ Там само.

¹⁸ Пеленський Й. Таємниці стольного града / Й. Пеленський // Літопис Червоної Калини. — 1991. — Ч. 5. — С. 43–49; Ч. 6. — С. 36–41; 1992. — Ч. 1. — С. 42–48; Ч. 2. — С. 59–63.

¹⁹ Там само. — 1991. — Ч. 6. — С. 38–39.

²⁰ Томашівський С. Українська історія. Старинні і середні віки / С. Томашівський. — Львів: Вид-во «Вчора і нині», 1919. — 155 с.

яких воєвода показав себе приступним і здав добре збудований і запровіянтований Галич, запевнивши собі свої маєтності в Галичині та охорону короля Ягайла від евентуальних поганих наслідків з боку угорського правительства»²¹.

Та попри все це окремі українські дослідники у 20–30-х роках ХХ ст. при загальному висвітленні подій, що стосувалися облоги столиці Галицької землі, і далі опускали дрібну воєнну деталь, яка, на їхню думку, не мала такого великого історичного значення. Зокрема, саме на такий стан речей натрапляємо у праці Богдана Барвінського «*Історія українського народу*» (Львів, 1922), в якій автор жодним словом не обмовився про відвоювання Галича в Угорського королівства²². Навіть у таких знаних наукових роботах, які вийшли з-під пера Дмитра Дорошенка «*Нарис історії України*» (Варшава, 1932) та Івана Крип'якевича «*Історія України*» (Львів, 1938), про цю воєнну подію йдеться лише в кількох рядках²³.

Не знайшла належного відображення вказана облога галицької столиці й у спеціальній колективній «*Історії українського війська*» (Львів, 1935–1936), де було лишень зазначено, що «[...] в 1387 р. польська королева Ядвіга, донька й наступниця Людовика, з військом виправилася на Галичину й без всяких труднощів посадила польські залоги в головних городах. Тільки в столичному Галичі замкнувся угорський воєвода Бенедикт і кілька місяців завзято боронився. Але й він мусів нарешті піддатися. Так Галичина і з нею Белзчина та Холмщина перейшли остаточно під польську владу»²⁴.

В українській радянській історіографії 30–60-х рр. ХХ ст. також не знайшлося належного місця означеному відвоюванню Галича польським військом. Так, Кость Гуслистий у другому випуску академічних «*Нарисів з історії України*» (Київ, 1939), спеціально присвячених становищу українських земель під литовським пануванням і захопленню

²¹ Там само. — С. 120.

²² Барвінський Б. Історія українського народу / Б. Барвінський. — Львів : Накл. кн. А. Бардаха, 1922. — 194 с.

²³ Дорошенко Д. Нарис історії України: У 2 т. / Д. Дорошенко. — К. : Глобус, 1992. — Т. 1 : До половини XVII ст. — С. 94; Крип'якевич І. Історія України / І. Крип'якевич. — Львів : Світ, 1990. — С. 112.

²⁴ Крип'якевич І. Історія українського війська (від княжих часів до 20-х років ХХ ст.) / І. Крип'якевич, Б. Гнатевич, З. Стефанів, О. Думін, С. Шрамченко. — Львів : Світ, 1992. — С. 134–135.

їх Польським королівством, писав, що «[...] в 1387 р., скориставшись феодалними міжусобицями, що спалахнули в Угорщині, Польща за допомогою посланих Ягайлом литовсько-руських військ на чолі з Вітовтом захопила Галичину, і з цього часу до першого розділу Польщі в 1772 р. Галичина лишалась під її владою»²⁵. З цього уривка виходить, що основна заслуга у здобутті Галича належала не польському війську, а допоміжним загонам, які надіслав польський король, котрі склалися з литовців та русинів. Вже в традиційнішому руслі висвітлював ці воєнні події Ярослав Ісаєвич у відповідному підрозділі колективної монографії «*Торжество історичної справедливості*» (Львів, 1968). Він зазначив, що «[...] в лютому 1387 р. польські війська рушили на Галицьку землю. В Перемишлі та Галичі на бік загарбників перейшли багаті німецькі купці. Правда, польському війську, незважаючи на допомогу литовських загонів, не вдалось здобути штурмом старовинної столиці краю — Галича. Проте в ході переговорів воєвода Бенедикт віддав міста полякам, отримавши за це підтвердження своїх прав на земельні маєтки в Галичині»²⁶.

Не змінилося ставлення до вивчення цієї проблеми в українській радянській, а також діаспорній історіографії і в наступні десятиріччя. У формі констатації про те, що поляки відвоювали в угорців Галицьку землю, говориться у відповідних підрозділах, які написали Фелікс Шабульдо та Микола Котляр для колективної багатотомної праці «*Історія Української РСР*», що побачила світ українською і російською мовами (Київ, 1979 і 1982)²⁷. Подібну картину

²⁵ Гуслистий К. Україна під литовським пануванням і захоплення її Польщею (з XIV ст. по 1569 р.) / К. Гуслистий // Нариси з історії України. — К. : Вид-во АН УРСР, 1939. — Вип. 2. — С. 40.

²⁶ Ісаєвич Я. Загарбання земель Галицько-Волинського князівства іноземними державами / Я. Ісаєвич // Торжество історичної справедливості : монографія. — Львів : Вид-во Львівського ун-ту, 1968. — С. 79.

²⁷ Шабульдо Ф. Українські землі в складі Великого князівства Литовського / Ф. Шабульдо // Історія Української РСР : У 8 т., 10 кн. — К. : Наук. думка, 1979. — Т. 1 : Первіснообщинний лад. Виникнення і розвиток феодалізму (З найдавніших часів до середини XVII ст.). — Кн. 2 : Розвиток феодалізму. Наростання антифеодальної і визвольної боротьби (Друга половина XIII — перша половина XVII ст.). — С. 72; Котляр Н. Юго-Западная Русь во второй половине XIII — первой половине XIV в. / Н. Котляр // История Украинской ССР : В 10 т. — К. : Наук. думка, 1982. — Т. 2 : Развитие феодализма. Нарастание антифеодальной и освободительной борьбы (Вторая половина XIII — первая половина XVII в.). — С. 37.

спостерігаємо і в першому томі роботи Наталії Полонської-Василенко «*Історія України*» (Мюнхен, 1972), де про досліджуваний аспект сказано лише, що «[...] в 1387 році на Галичину з військом рушила Ядвіґа і без спротиву дійшла до Галича: вся Галичина, а з нею й Поділля перейшли під владу Польщі»²⁸. Про саму ж облогу галицької столиці немає ні слова.

Ще гіршу ситуацію з висвітленням цього питання знаходимо у спеціальній науковій літературі цього періоду розвитку вітчизняної історіографії. Так, у студіях І. Крип'якевича «*Галицько-Волинське князівство*» (Київ, 1984), М. Котляра «*Галицька Русь у другій половині XIV – першій половині XV ст.*» (Київ, 1968), Ф. Шабульдо «*Земли Юго-Западной Руси в составе Великого княжества Литовского*» (Київ, 1987)²⁹ та інших українських радянських істориків про остаточне приєднання Галицької землі до складу Польського королівства наприкінці 80-х років XIV ст. годі знайти хоч один рядок. А діаспорний український дослідник Павло Грицак у своїй монографії «*Галицько-Волинська держава*» (Нью-Йорк, 1958), не сказавши ані слова на її сторінках про зазначену облогу Галича, під кінець дійшов парадоксального висновку, що «Галицько-Волинська держава була частиною тодішньої духовної Європи, Комунітас Христіана, і, після подій середини 14 століття, продовжує існування в складі Вел. Князівства Литовського, хоч Галичина дістається Польщі»³⁰.

Частково такий повний застій у науковому вивченні означеної проблеми криється в результатах проведених розкопок археологічних об'єктів у Крилосі. В численних роботах таких знаних вітчизняних археологів, як Ярослав Пастернак, Лев Чачковський, Ярослав Хмілевський, Володимир Гончаров, Вітольд

---

²⁸ Полонська-Василенко Н. *Історія України*: У 2 т. / Н. Полонська-Василенко. – К.: Либідь, 1992. – Т. 1: До середини XVII ст. – С. 316.

²⁹ Крип'якевич І. *Галицько-Волинське князівство* / І. Крип'якевич. – Львів: Інститут українознавства імені І. Крип'якевича НАН України, 1999. – 220 с.; Котляр М. *Галицька Русь у другій половині XIV – першій чверті XV ст.* / М. Котляр. – К.: Наук. думка, 1968. – 144 с.; Шабульдо Ф. *Земли Юго-Западной Руси в составе Великого княжества Литовского* / Ф. Шабульдо. – К.: Наук. думка, 1987. – 183 с.

³⁰ Грицак П. *Галицько-Волинська держава* / П. Грицак. – Нью-Йорк: НТШ в ЗДА і Вид-м «Обнова», 1958. – С. 153.

Ауліх³¹ та інші, головну увагу зосереджено на пам'ятках княжого Галича, головню IX—XIII ст. Наразі кардинально ситуація не змінилася. Більшість земляних робіт знову проводили на археологічних об'єктах, де переважає культурний шар вищевказаних сторіч. Тому в опублікованих працях Володимира Барана, Богдана Томенчука, Святослава Терського³²

³¹ Пастернак Я. Старий Галич: археологічно-історичні дослідження у 1850—1943 рр. / Я. Пастернак. — Івано-Франківськ: Плай, 1998. — 348 с.; Його ж. Археологія України: Первісна, давня та середня історія України за археологічними джерелами / Я. Пастернак. — Торонто: НТШ, 1961. — 783 с.; Чачковський Л. Княжий Галич: монографія / Л. Чачковський, Я. Хмільевський. — Станіславів: Союзна друкарня, 1938. — 80 с.; Гончаров В. Археологічні дослідження давнього Галича у 1951 р. / В. Гончаров // Археологічні пам'ятки УРСР. — К.: Вид-во АН УРСР, 1955. — Т. 5. — С. 22—31; Його ж. Древній Галич / В. Гончаров // Вісник АН УРСР. — 1956. — № 1. — С. 61—67; Його ж. Галич / В. Гончаров // Археологія Української РСР. — К.: Наук. думка, 1975. — Т. 3. — С. 222—229; Ауліх В. Историческая топография древнего Галича / В. Ауліх // Славянские древности: Этногенез. Материальная культура Древней Руси. — К.: Наук. думка, 1980. — С. 133—151; Его же. О детинце древнего Галича / В. Ауліх // Древнерусский город. — К.: Наук. думка, 1984. — С. 12—14; Его же. Галич / В. Ауліх // Археологія Української ССР: В 3 т. — К.: Наук. думка, 1986. — Т. 3. — С. 286—295; Його ж. Княжий Галич / В. Ауліх // Галичина та Волинь у добу середньовіччя. До 800-річчя з дня народження Данила Галицького. — Львів: Інститут українознавства імені І. Крип'якевича НАН України, 2001. — С. 139—153.

³² Баран В. Княжий Галич в історії України / В. Баран // Український історичний журнал. — 2001. — № 4. — С. 67—75; Його ж. Археологія давнього Галича / В. Баран // Восточная Европа в Средневековье: К 80-летию В. Седова. — М.: Наука, 2004. — С. 276—283; Його ж. Давній Галич у світлі писемних та археологічних джерел / В. Баран // Збірник наукових праць Науково-дослідного інституту українознавства. — 2008. — Т. 17. — С. 466—473; Його ж. Археологічні дослідження слов'яно-руських старожитностей давнього Галича (червень-жовтень 1994 р.) / В. Баран, Б. Томенчук // Україна у світовій історії. — 2014. — № 1 (50) — С. 19—28; Його ж. Археологічні дослідження давнього Галича (липень-вересень 1995 р.) / В. Баран, Б. Томенчук // Україна у світовій історії. — 2014. — № 2 (51) — С. 50—60; Його ж. Археологічні дослідження давнього Галича (червень-жовтень 1996 р.) / В. Баран, Б. Томенчук // Україна у світовій історії. — 2014. — № 3 (52) — С. 54—60; Його ж. Археологічні дослідження давнього Галича (червень-жовтень 1997 р.) / В. Баран, Б. Томенчук // Україна у світовій історії. — 2014. — № 4 (53) — С. 41—49; Томенчук Б. Археологія городищ Галицької землі. Галицько-Волинське Прикарпаття. Матеріали досліджень. 1976—2006 рр. / Б. Томенчук. — Івано-Франківськ: Вид. Третяк І. Я., 2008. — 696 с.; Його ж. Галич і Мала Галицька земля XII—XIII ст. Історична топографія городищ / Б. Томенчук. — Івано-Франківськ: Симфонія форте, 2016. — 596 с.; Терський С. Археологія доби Галицько-Волинської держави. Здобутки Волинської археологічної експедиції Львівського історичного музею за 15 років діяльності (1986—2000). Каталог виставки / С. Терський. — Львів: Інститут українознавства імені І. Крип'якевича НАН України, 2002. — 108 с.; Його ж. Археологія доби Галицько-Волинської держави / С. Терський. — К.: «Стародавній Світ», 2014. — 164 с.

та інших українських археологів знайти потрібну інформацію про датовані XIV — початком XV ст. артефакти зі столиці Галицької землі зовсім непросто. Більше того, ще багато археологічних моментів у дослідженні середньовічної оборонної системи Галича залишаються і далі поки що нез'ясованими³³.

Через це сучасна вітчизняна історіографія на рубежі XX—XXI ст. не внесла якихось суттєвих змін у дослідження окресленої проблеми. Свідченням цього є загальні роботи М. Котляра «*Галицько-Волинська Русь*» (Київ, 1998), Олени Русиної «*Україна під татарами і Литвою*» (Київ, 1998), Наталії Яковенко «*Нариси історії середньовічної та ранньомодерної України*» (Київ, 2005)³⁴ та ін. Не зацікавила ця важлива воєнна подія в історії столиці Галицької землі й Леонтія Войтовича, який нещодавно випустив монографію «*Галич у політичному житті Європи XI—XIV ст.*» (Львів, 2015)³⁵.

Певним винятком серед усіх перелічених наукових робіт є нові, присвячені дослідженню Галицького замку та обороні Галицької землі в XIV ст., загалом публікації. Зокрема, першу з них «*Обороздатність Галича в XIV столітті на основі письмових та археологічних джерел*» написав і опублікував у відомому конференційному науковому збірнику «*Воєнна історія Галичини та Закарпаття*» (Київ, 2010)³⁶ Андрій Стасюк. У ній дослідник поверхово розглянув облогу 1387 р., намагаючись з'ясувати стан оборони головного укріпленого пункту Галицької землі на той час. Так, він зазначив, що «[...] остання на

---

³³ Про це докладніше див.: Омельчук Б. Історія дослідження оборонних укріплень княжого Галича / Б. Омельчук // Військово-науковий вісник. — Львів: НАСВ, 2016. — Вип. 25. — С. 47—58.

³⁴ Котляр М. Галицько-Волинська Русь / М. Котляр // Україна крізь віки / [ред. В. Смолій]. — К.: Альтернативи, 1998. — Т. 5. — 336 с.; Русина О. Україна під татарами і Литвою / О. Русина // Україна крізь віки / [ред. В. Смолій]. — К.: Альтернативи, 1998. — Т. 6. — 320 с.; Яковенко Н. Нариси історії середньовічної та ранньомодерної України / Н. Яковенко. — К.: Критика, 2005. — 585 с.

³⁵ Войтович Л. Галич у політичному житті Європи XI—XIV ст. / Л. Войтович. — Львів: Інститут українознавства імені І. Крип'якевича НАН України, 2014. — 478 с.

³⁶ Стасюк А. Обороздатність Галича в XIV столітті на основі письмових та археологічних джерел / А. Стасюк // Воєнна історія Галичини та Закарпаття: Матеріали Всеукраїнської наукової військово-історичної конференції. Львів, 15 квітня 2010 р. — К., 2010. — С. 50—57.

сьогоднішній день відома нам безпосередня письмова згадка, що стосується обороноздатності галицької фортеці в XIV ст., зафіксована у королівському привілею на земельні володіння наданого 14 жовтня 1387 р. Владиславом II Ягайлом угорському каштеляну Галича Бенедикту, як винагорода за капітуляцію галицького замку. Зокрема, у акті йдеться про облогу Галича військами великого литовського князя Вітовта (1392—1430 рр.), що прибув на допомогу польській королеві Ядвізі на прохання свого двоюрідного брата Владислава II Ягайла. Проте, прийшли з півночі литовські війська не змогли здобути castrum Halicz і угорський каштелян Бенедикт висунув власні умови, на яких він зобов'язувався здати замок»³⁷. Назагал автор дійшов висновку, що рівень обороноздатності Галицького замку в XIV ст. був доволі високий і дозволяв успішно довго витримувати облогу польського і литовського війська.

Іншу статтю під назвою «*Галицький замок*» у спецвипуску журналу «*Пам'ятки України*» (2013), повністю присвяченому княжому Галичу, опублікував Зеновій Федунків³⁸. Використовуючи рукопис звіту рятівної археологічно-архітектурної експедиції, яка під керівництвом Юрія Лукомського і Василя Оприска працювала в 1997—1998 рр., дослідник навів цікаві дані про артефакти, знайдені в рештках Галицького замку третього будівельного періоду. Зокрема, він указав, що «[...] у південно-східному куті Шляхетської вежі відкрито дві зрубні конструкції валу з залишками дерев'яних клітей XIII—XIV століть, а на схилі валу за каплицею — дворядний частокіл заввишки 4,5 м і глибокий рів. Бойовий хід для оборонців був вимощений річковим та вапняковим каменем. Датують пласт цього періоду втулкові, бронебійні ромбовидні наконечники арбалетних стріл, два півгроші Владислава II Ягайла (1386—1434) та керамічний посуд. У кожному разі археологічні дослідження підтверджують, що в XIV столітті боярське дворище перебудовано в типовий дерев'яно-земляний замок»³⁹. Усі ці археологічні матеріали дають можливість простежувати окремі сліди облоги столиці Галицької землі польським і литовським військом 1387 р.

---

³⁷ Там само. — С. 53.

³⁸ Федунків З. Галицький замок / З. Федунків // Пам'ятки України. — 2013. — № 6. — С. 45—53.

³⁹ Там само. — С. 46.

Отже, попри наявність як загальних ґрунтовних праць з історії України, так і вузькотематичних досліджень з розвитку Галицької землі та її столиці в середньовічну добу, питання, які стосуються польського відвоювання Галича в Угорського королівства, знайшли в них переважно дуже побіжне відображення. Залишилися недослідженими аспекти, які б дали можливість з'ясувати чисельність військових сил у розпорядженні Ядвіги і литовських князів з одного боку та під командуванням воєводи Бенедикта — з другого. Невідомими залишаються методи облоги і технічні засоби, які застосовувало польське військо і допоміжні литовські загони, намагаючись штурмом захопити головний укріплений пункт Галицької землі 1387 р. Відсутня й чіткість визначення хронологічної тривалості самої облоги. Попри всі наявні здобутки вітчизняної археології, ще чимало питань залишається щодо планування і структури оборонних укріплень середньовічного замку в Галичі на той час, а також щодо причин такого тривалого і впертого опору угорської залоги військовим силам польської королеви, які переважали цю залогоу. Сподіваємося, що дальші наукові пошуки зможуть дати відповіді на ці та інші питання з історії давньої столиці Галицької землі.

Andrii Fedoruk (Chernivtsi, Ukraine)

Siege of Halych in 1387 in the light of native historiography

The general historiography review of the question related to the siege of Halych by the Polish army and Lithuanian auxiliary detachments in 1387 is elucidated in this article. The attitudes of the representatives of different Ukrainian research schools at this key military event in the history of Halychyna, from the beginning of the first half of the XIX and to the beginning of the XXI century, are considered too. The author notes that the fact that Poland took over the capital of Halychyna from the Hungarian kingdom, found mainly very fugitive reflection in many scientific works, which can no longer satisfy the needs of modern historical science.

Key words: *city of Halych, siege of 1387, Queen Jadwiga, voivode Benedict, native historiography, archaeology, Ukrainian historians.*